

การจัดการขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมของประชาชนคือคำตอบสุดท้าย?

17 มีนาคม 2551

สุราษฎร์ธานี

พิริยุตม์ วรรณพฤกษ์ / มุลนิธิเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน

ความหมายของ “ขยะมูลฝอย”

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

ขยะหรือขยะมูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจาก ถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

ความหมายของ “ขยะมูลฝอย”

แท้ที่จริงแล้ว เราไม่มีปัญหาขยะ แต่เป็นปัญหาที่เกิดจาก
ความผิดพลาดในการบริหารจัดการทรัพยากรจนเกิด
เศษเหลือจากกระบวนการผลิตและการบริโภค
เมื่อเข้าใจอย่างนี้แล้ว

เราควรมีแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างไร?

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)

“สาเหตุหลักของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา นอกจากการ ขยายตัวของจำนวนประชากรที่ทำให้ อุปสงค์ในการบริโภคทรัพยากรและปล่อยของเสียเพิ่มขึ้น แล้ว ยังเกิดจาก อุปนิสัยบริโภคนิยมหรือนิยมบริโภคเกินความจำเป็น การใช้ กระบวนการและเทคโนโลยีในการผลิตและดำเนินวิถีชีวิตที่ใช้ทรัพยากรสิ้นเปลืองและก่อมลพิษ ตลอดจนการใช้พื้นที่อย่างไม่เหมาะสม ทั้งที่เกินขีดความสามารถในการฟื้นตัวของทรัพยากรหรือรองรับมลพิษและเกินศักยภาพในการบริหารจัดการมลพิษของท้องถิ่นที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ จนอาจไม่พร้อมรับกับภาระที่จะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชาชนซึ่งเป็นทั้งผู้ก่อปัญหาและรับผลกระทบต่อปัญหายังขาดจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการน้อย การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ยังมีอยู่จำกัด รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ยังมีปัญหาทั้งในด้านความซ้ำซ้อน ช่องว่าง และขาดการบังคับใช้”

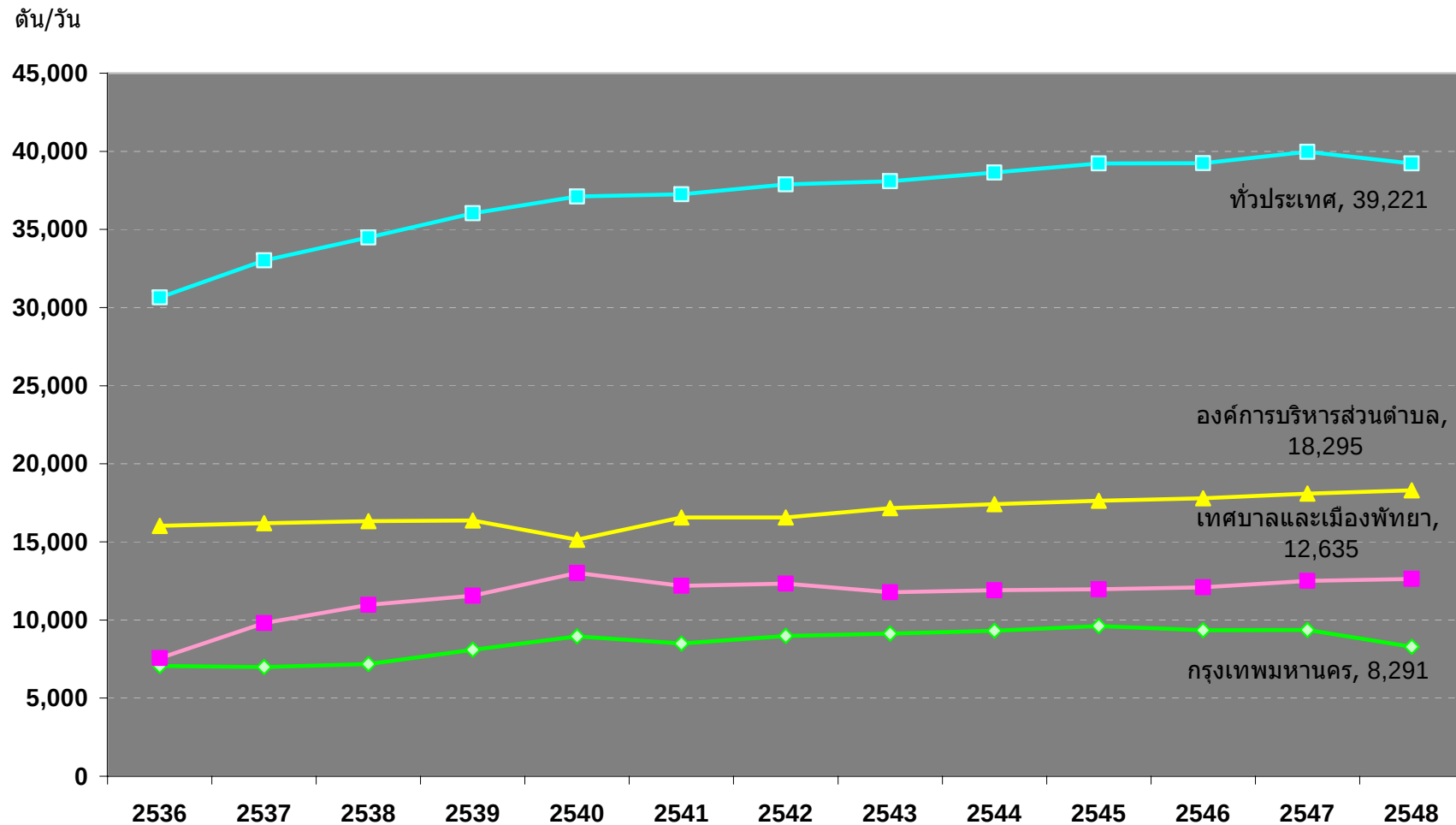
การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย

รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2549 จัดทำโดย
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กล่าวถึงสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา(พ.ศ. 2538-2547) ว่าปัญหาขยะมูลฝอยมีความรุนแรงขึ้นและกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรของประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้บริโภคของคนไทย

การจัดการขยะมูลฝอยประเทศไทย

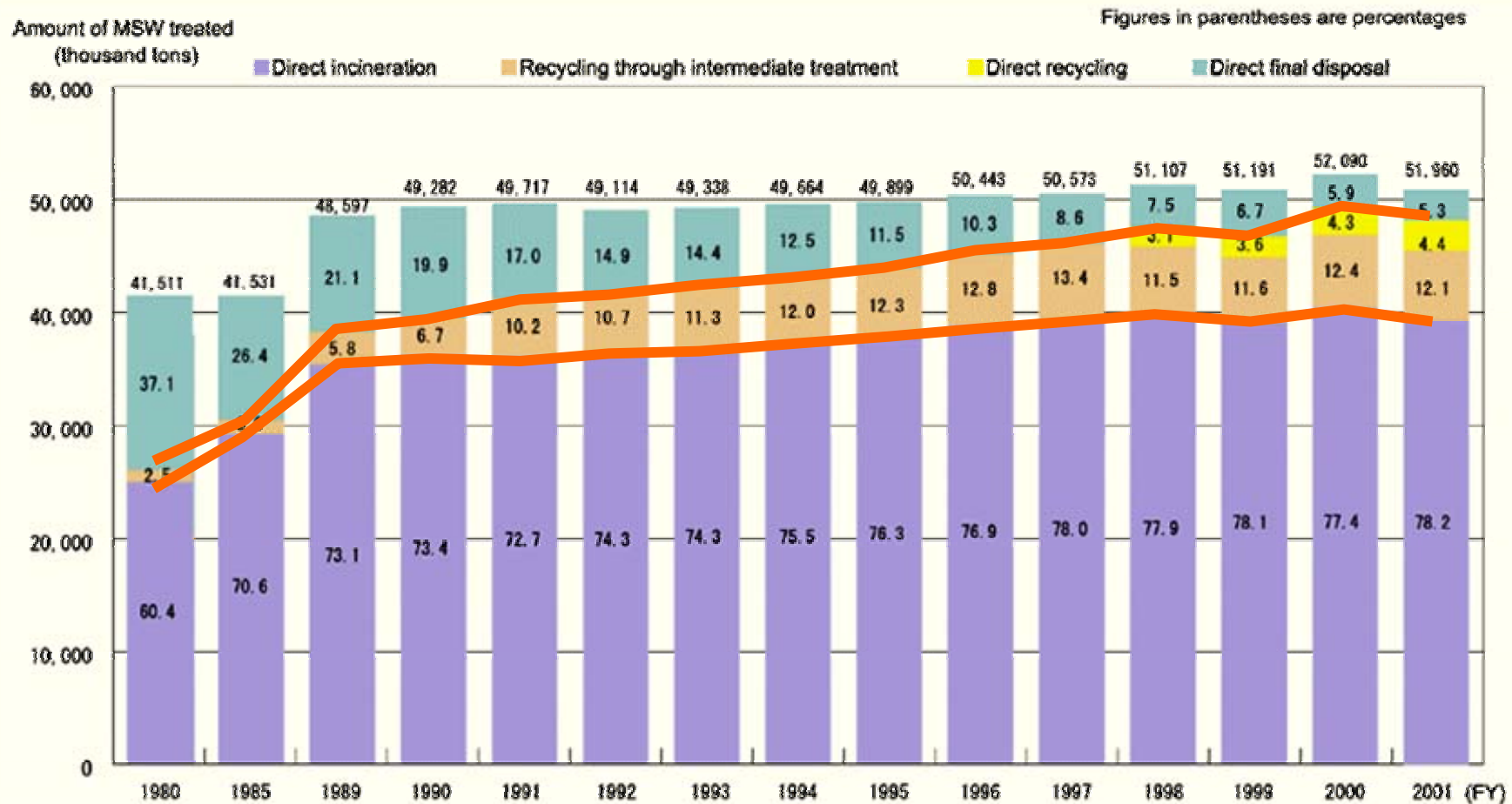
ปริมาณขยะทั่วประเทศประมาณ 40,000 ตัน/วัน

อัตราการผลิตขยะต่อประชากรเท่ากับ 0.62 กิโลกรัม/คน/วัน

การจัดการขยะมูลฝอยประเทศญี่ปุ่น

Waste Treatment Methods

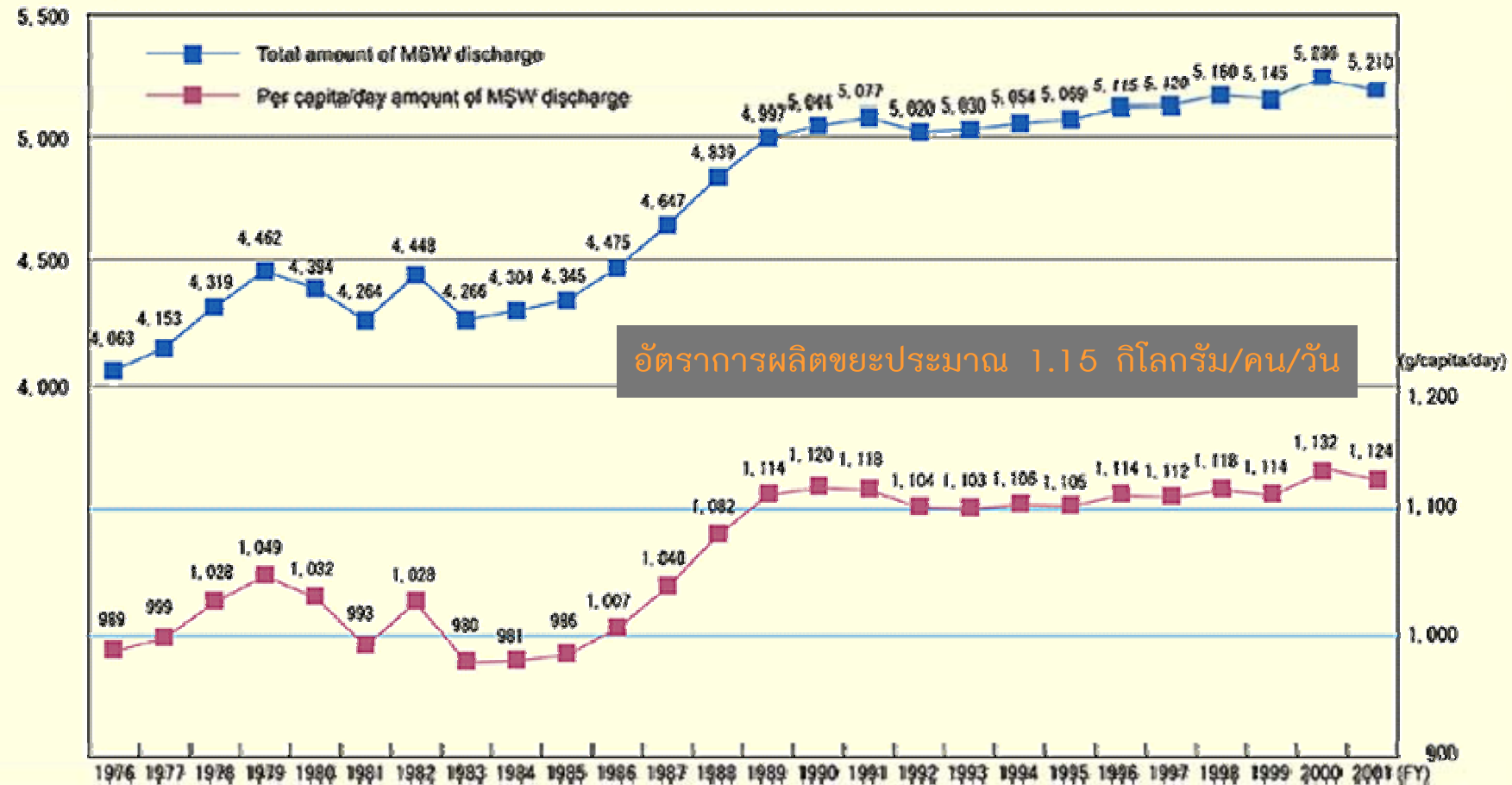
สัดส่วนของการรีไซเคิลเพิ่มขึ้นโดยตลอดและสัดส่วนของขยะที่ต้องนำไปกำจัด
คงที่ ช่วยในการวางแผนบริหารระบบกำจัดขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ

การจัดการขยะมูลฝอยประเทศญี่ปุ่น

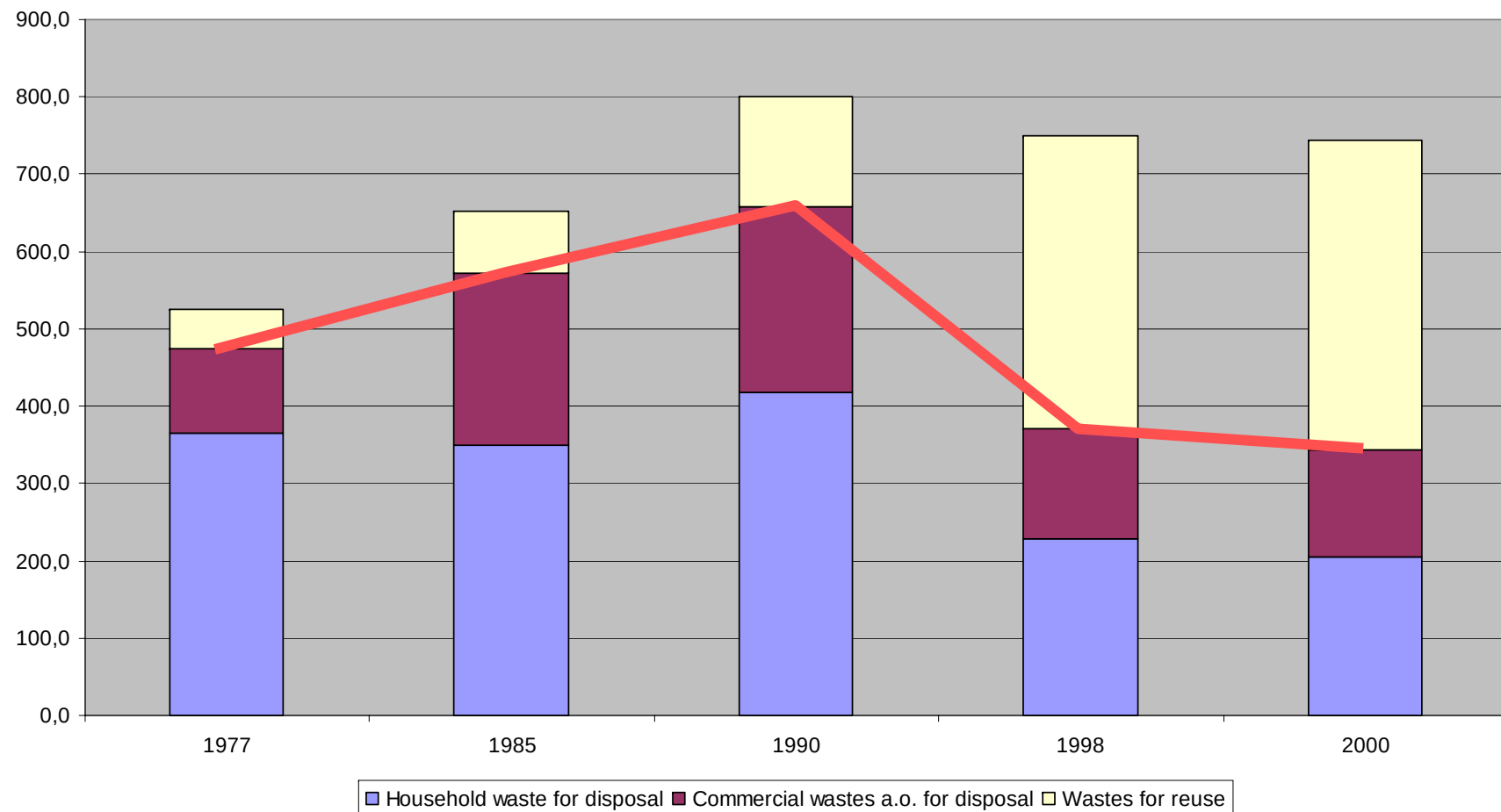
MSW Discharge

(10,000 tons/year)

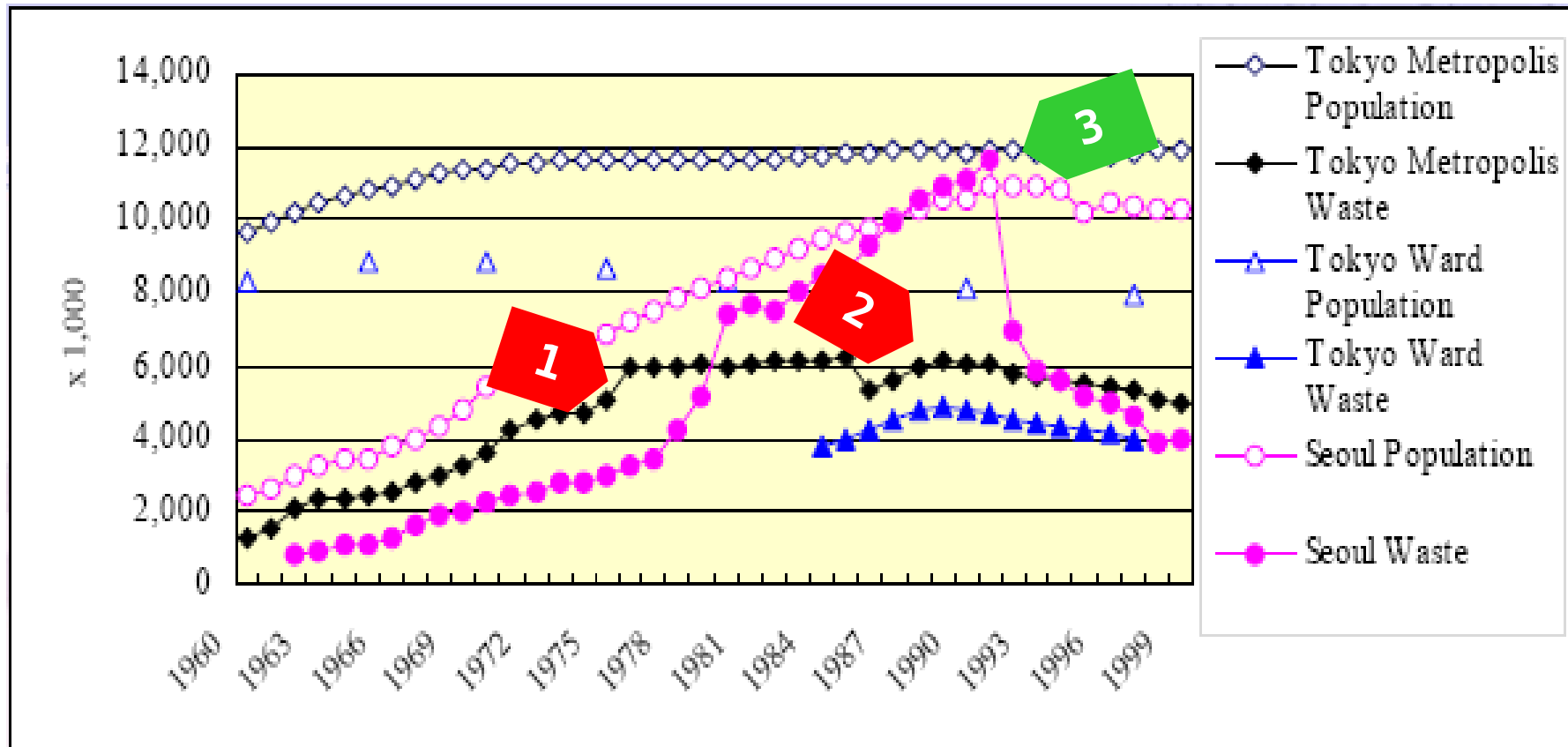

การจัดการขยะมูลฝอยประเทศเยอรมัน

อัตราการรีไซเคิลของขยะชุมชนและขยะมูลฝอยในพื้นที่พาณิชย์เพิ่มขึ้น
ช่วยลดสัดส่วนของขยะที่นำไปกำจัด

ผลของการใช้มาตรการทางกฎหมาย

1 Japan: The Guidelines of Waste Management(1978)

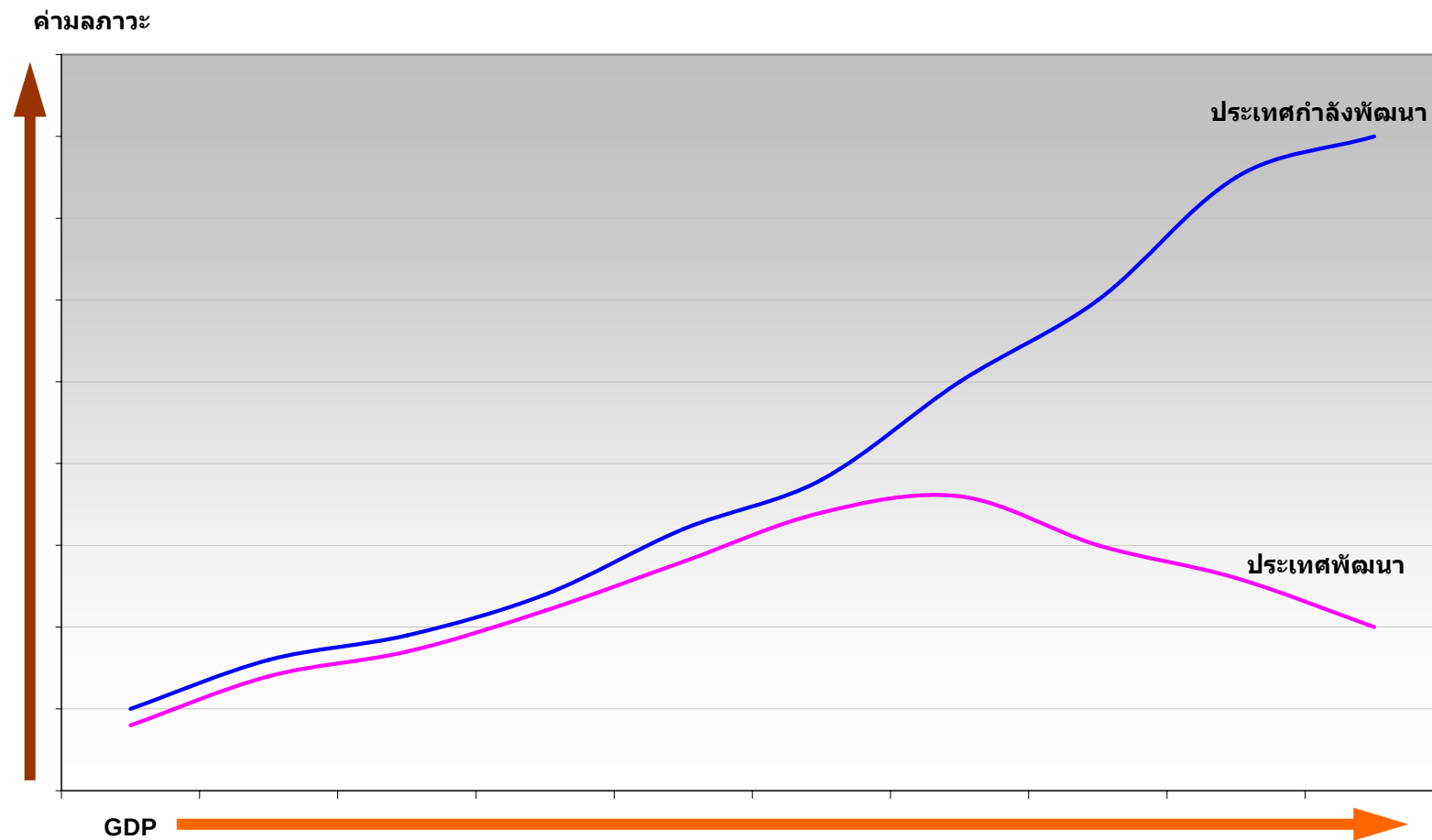
2 Tokyo Act for Waste Treatment and Recycling(1992)

3 Korea: Waste Management Act to Promote Recycling(1991)

การคัดแยก/ทิ้งขยะจากแหล่งกำเนิดในญี่ปุ่น

ขยะเกิดจากความเจริญจริงหรือ?

พัฒนาการการจัดการขยะมูลฝอยประเทศไทย

💡 ท้องถิ่นจัดหาที่ทิ้งขยะ ห้วยกอง

💡 ทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นทาง (ตาวิเศษ)

💡 ย้ายห้วยกองหรือที่ทิ้งห่างจากชุมชน

💡 ปรับปรุงที่ทิ้งขยะเป็นสถานที่ฝังกลบ

💡 กทม.ก่อสร้างโรงปุ๋ยอ่อนนุช หนองแขม และ
รามอินทรา ผลิตปุ๋ยเรียกว่าปุ๋ยกทม.

💡 รัฐจัดสรรงบประมาณจำนวนมากก่อสร้างระบบ
ฝังกลบให้ท้องถิ่น

💡 ชาวบ้านต่อต้านการก่อสร้างระบบกำจัดขยะ

พัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยประเทศไทย

🕒 นักวิชาการวิจารณ์วิสัยทัศน์ของรัฐในการแก้ปัญหา ปลายท่อ พร้อมเสนอทางเลือกการจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน

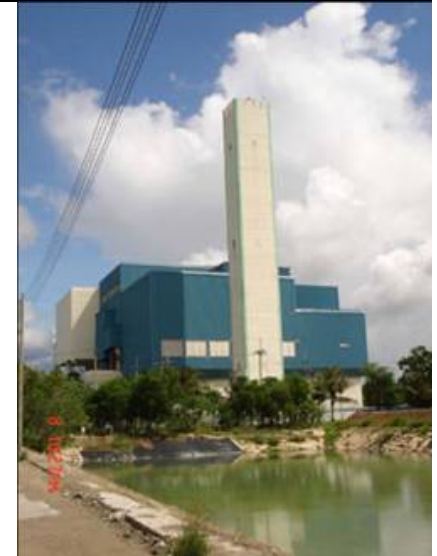
🕒 เริ่มแนวคิดการใช้ วิธีกำจัดแบบผสมผสาน

🕒 ชาวบ้านต่อต้านสถานที่ฝังกลบและโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะ

🕒 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนำเสนอ โครงการโรงไฟฟ้าขยะที่ทางดง โครงการยุติจากการคัดค้านของชาวบ้าน

🕒 จังหวัดภูเก็ตก่อสร้างเตาเผาขยะแห่งแรกของประเทศ

🕒 Danced สนับสนุนชุมชนจัดการขยะที่ขอนแก่นตามโครงการ “ชาเล้งสร้างเมือง”

พัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยประเทศไทย

😊GTZ ร่วมมือกับเทศบาลนครพิษณุโลกพัฒนา
รูปแบบการจัดการขยะ “Phitsanulok Model”

😊กิจกรรมแก้ปัญหาต้นทางได้รับการพัฒนา เช่น
ธนาคารขยะ ศูนย์รีไซเคิลชุมชน ผลิตปุ๋ยน้ำจาก
ขยะอินทรีย์ ฯลฯ

😊ท้องถิ่นจำนวนมากจัดงบประมาณเพื่อกิจกรรม
การมีส่วนร่วมของประชาชน

😊เทศบาลนครระยองเริ่มทดลองการจัดเก็บเศษ
อาหารในรูปแบบ “ถังข้าวหมู” เพื่อป้อนขยะ
อินทรีย์เข้าสู่ระบบผลิตปุ๋ยอินทรีย์และพลังงาน
แห่งแรกสนับสนุนงบประมาณโดยกระทรวง
พลังงาน

พัฒนาการการจัดการขยะมูลฝอยประเทศไทย

- ❁ เอกชนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการคัดแยกขยะรีไซเคิล เช่น บริษัทวงศ์พาณิชย์ จำกัด
- ❁ เทศบาลนครลำปางนำร่องทำสัญญากับเอกชนก่อสร้างระบบกำจัดขยะแบบBTO
- ❁ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดระบบ “กลุ่มท้องถิ่นหรือClustering”
- ❁ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯเสนอตัวเข้าร่วมพัฒนาโครงการผลิตไฟฟ้าจากขยะ
- ❁ รูปแบบการจัดการขยะระยอง “Rayong Model” เป็นการผสมผสานการมีส่วนร่วมของประชาชนและการใช้เทคโนโลยี ขยายผลไปยังท้องถิ่นอื่น

พัฒนาการการจัดการขยะมูลฝอยประเทศไทย

💡เทศบาลนครพิษณุโลกและGTZ ทดสอบผล
โครงการ Biological Mechanical Treatment

💡องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต สนับสนุนการ
คัดแยกเศษอาหารจากชุมชนและสร้างโรงผลิตปุ๋ย
อินทรีย์ชุมชน

💡โครงการถนนสวยปลอดถังขยะ ภูเก็ต
พัฒนาขึ้นเพื่อปรับปรุงระบบการเก็บขนของ
ท้องถิ่น

💡กระทรวงพลังงานสนับสนุนการนำขยะมาผลิต
กระแสไฟฟ้าโดยรับซื้อไฟฟ้าในอัตราพิเศษ

💡กิจกรรมแยกแก้ว เก็บแก้วทุกพุธ จังหวัดภูเก็ต

ผลกระทบจากปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของใคร?

การจัดการขยะมูลฝอย

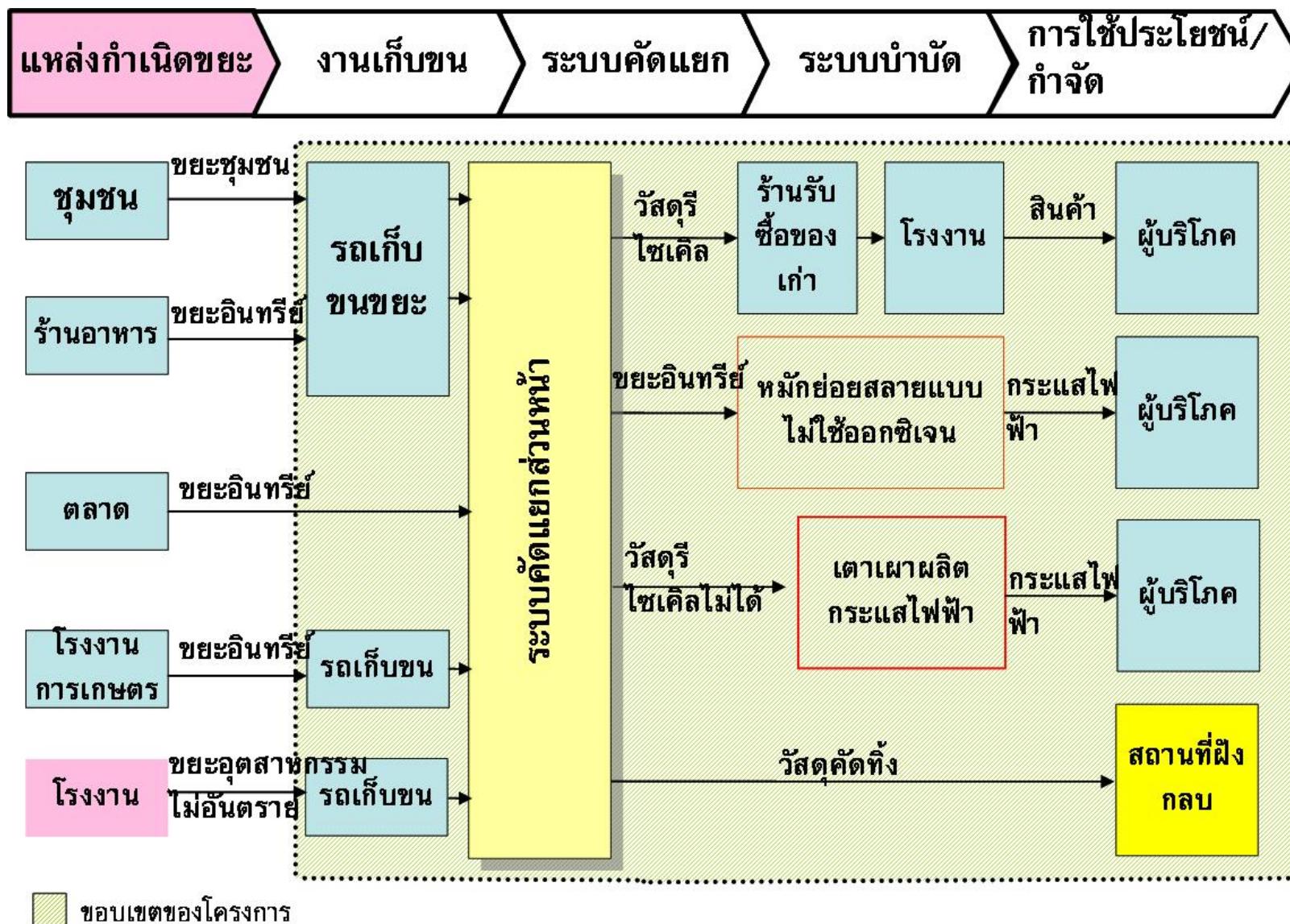
การจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของใคร?

การจัดการขยะมูลฝอย

ตัวอย่างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย

ทิศทางการจัดการขยะมูลฝอย

อำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2550 มาตรา 289, 290

- ❁ การจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
- ❁ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
- ❁ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่
- ❁ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ทิศทางการจัดการขยะมูลฝอย

- 😊 ผลของการกระจายอำนาจและการกำหนดภาระและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญปี 2550
- 😊 ความซับซ้อนและรุนแรงของปัญหาทำให้ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาโดยลำพัง
- 😊 ข้อจำกัดด้านงบประมาณ
- 😊 ขาดบุคคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน

ทิศทางการจัดการขยะมูลฝอย

แนวทางของการบริหารท้องถิ่น

- การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น
- ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

